

Skjut inte på ekonomen !

I detta nummer presenterar John T. Dunlop några synpunkter på hur statens ekonomiska politik måste utformas i vår tid. Han menar att den ekonomiska miljön är så annorlunda nu att det inte längre är möjligt att bedriva generell ekonomisk politik och inte heller möjligt för ekonomerna att på hävdvunnet sätt ge råd om den ekonomiska politikens utformning. Det är givetvis svårt att på ett par tre sidor utveckla så genomgripande synpunkter på den moderna blandekonomin, men jag tror mig förstå huvudtankarna. De är ungefär följande.

Tidigare var den privata sektorn helt dominerande och den var underkastad marknadens samordnande inflytande. Den lilla offentliga sektorn var överblickbar och de förvaltningsprocesser genom vilka den styrdes kunde samordnas ganska väl av statsmakterna, särskilt antalet mål för verksamheten var begränsat. I dag är den privata sektorn inte längre lika självklart underordnad marknaden. Välorganiserade intressegrupper såsom arbetsgivare, jordbrukare, hyresgäster och löntagare har tvingat staten att sanktionera sina icke marknadsanpassade åtgärder. Den offentliga sektorn är nu mycket större med ett stort antal beslutscentra och med ambitioner att uppnå ett ofantligt antal mål. Statsmakterna har därför också mycket stora svårigheten att samordna verksamheten inom denna offentliga sektor.

Dunlops slutsats blir att de rådgivande ekonomerna måste, dels *behärska* de institutionella och politiska aspekterna av den ekonomiska politiken, dels *ta hänsyn till* dessa i sin rådgivning. Om ekonomerna gör detta kommer deras rekommendationer att gå ut på förhandlingar och samförståndslösningar mellan olika intressegrupper. Ekonomerna måste bli specialister på olika sektorer i stället för generalister.

Jag har många invändningar. Låt mig anföra ett par. Att en expert måste be-

härskas sitt område är nog trivialt. En ekonom som förespråkar t ex en räntehöjning, måste veta hur denna fungerar i en reglerad kreditmarknad med vår typ av bostadspolitik och jordbruksreglering. Min slutsats är då att det är just generalister vi behöver. Som Dunlop framhåller är det just *samordningen* som är den svaga länken i vårt system. Det som saknas och som skapar problem är just *överblicken* över sambanden och målkonflikterna, över samspelet mellan de olika offentliga beslutsfattarnas åtgärder och över de icke avsedda effekterna av den ekonomiska politiken. Det är det nuvarande alltför starka inflytandet från specialister utan överblick och från sårintressen som är problemet. Vi har experter på bostäder, jordbruk, energi, mineralutvinning, sjukförsäkringar osv som med sina institutionella kunskaper på ett smalt fält lätt får ett förödande inflytande på den ekonomiska politiken. Det som krävs är generalister med tillräckliga allmänna institutionella insikter på olika specialområden för att kunna bistå politikerna med analyser om de målkonflikter, bieffekter på andra områden och de långsiktiga konsekvenser som är Dunlops huvudproblem.

Vidare förbigår Dunlop frågan om arbetsfördelningen mellan ekonomer och politiker. En vanlig gång är följande. Statsrådet presenterar ett ekonomiskt problem för en fackekonom. Hur skall en bättre hushållning med resurserna i x-sektorn åstadkommas, utan att fördelningspolitiken störs. Ekonomen gör sin analys. Politikerna fnyser åt denna naivitet. Y-partiet har alltid tagit avstånd från detta medel, massmedia kommer att presentera åtgärden som om den innebure motsatsen, x-isternas riksförbund kommer att bli ursinniga och försöka lägga krokben för statsrådet i z-utredningen. X-verket hävdar dessutom i en kommentar att förslaget är en ren skrivbordsprodukt och att frågan kan klaras efter nuvarande rikt-

linjer genom att x-verket ges utökade befogenheter och resurser. Statsrådet vänder sig nu i stället till specialisten x-son, utredare på x-isternas riksförbund, men tillfälligt utlånad som sakkunnig på x-departementet. X-son skriver om x-isternas programpunkt i frågan till utredningsprosa. Klart för proposition.

Felet var alltså att ekonomen inte underkastade sig ett antal restriktioner, som det politiska spelet lägger på politikern. Enligt min mening måste dock ekonomen, qua ekonom, vara mycket försiktig med att acceptera den typen av restriktioner. I detta exempel är det ju fråga om krav på att bevara etablerade myter, vilseleda allmänheten om de faktiska sammanhangen och i smyg gynna särintressen på allmänintressets

bekostnad. Så illa är det givetvis inte alltid. Jag har avsiktligt valt ett exempel som åskådliggör riskerna.

Slutsatsen måste emellertid vara att det är politikerna själva som skall göra det politiska arbetet. De behöver medhjälpare med ekonomisk utbildning för detta, men dessa bör då öppet arbeta som politiker.

Slutligen bör man kanske fråga sig hur stor anpassning som skall krävas av just ekonomerna. De spelregler som har utvecklats under senare år har inte visat sig särskilt gynnsamma för en harmonisk utveckling under folklig kontroll. Kanske är det snarare politikerna, organisationerna och massmedia som borde underkasta sig andra spelregler?

Nils Lundgren